

1. EVALUATIECOMMISSIE, PERSONEELSFORMATIE EN WERKGROEP NEDERLANDSE
POLITIEKE PARTIJEN

1.1 Evaluatiecommissie

Op 10 februari 1978 besloot de Universiteitsraad van de Rijksuniversiteit Groningen dat binnen de periode van één jaar de activiteiten van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen dienden te worden geëvalueerd. Het zou van deze evaluatie afhangen of het Centrum per 1 januari 1979 zou beschikken over 2,5 dan wel over 3,5 formatieplaatsen. Bijna een jaar later - op 9 februari 1979 - werd door het College van Bestuur een Evaluatiecommissie ingesteld. De commissie bestond uit:

- mevrouw C.M. Alkema-Hilbrands, ex-documentaliste;
- drs. G.W.H. Heijnen, directeur van het Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs Groningen (COWOG);
- de heer J.F.H.M. Lammers, stafmedewerker van de Bibliotheek- en Documentatie-Academie.

De Evaluatiecommissie bracht op 31 augustus 1979 haar rapport uit. Met de bijlagen omvat het rapport ruim zestig bladzijden. Als bijlage I van dit Jaarboek is uit het rapport van de Evaluatiecommissie overgenomen:

- paragraaf 1: Inleiding;
- paragraaf 2: Werkzaamheden van de Commissie;
- paragraaf 11: Conclusies en aanbevelingen;
- bijlage 4: Verslag van het gebruikersonderzoek.

Uit het rapport blijkt dat de Evaluatiecommissie zeer grondig te werk is gegaan. De staf van het Centrum is uiteraard verheugd over de positieve beoordeling waartoe de Evaluatiecommissie in haar rapport is gekomen. In de eerste aanbeveling geeft de commissie als haar mening te kennen dat het werk van het Centrum onverminderd dient te worden voortgezet.

Alle twaalf aanbevelingen uit het rapport van de Evaluatiecommissie zijn door het College van Bestuur overgenomen. Op voorstel van het College van Bestuur heeft de Universiteitsraad daaraan op 13 december 1979 zijn fiat gegeven. Dit houdt onder meer in dat aan het Centrum een formatieplaats werd toegewezen, zodat de minimale bezetting van 3,5 formatieplaatsen

wederom zal zijn bereikt. De toegewezen formatieplaats is bestemd voor een Hoofd van het Centrum. Tevens zal worden gezocht naar een betere huisvesting voor het Centrum.

De door de Evaluatiecommissie verrichte enquête onder gebruikers van het Centrum is anoniem. Omdat we aannemen dat onder de lezers van het Jaarboek zich geënquêteerden bevinden, is het verslag van het gebruikersonderzoek integraal in bijlage I opgenomen.

1.2 Personeelsformatie

Door de trage besluitvorming inzake de instelling van een Evaluatiecommissie kwam de formatie beneden de minimale 3,5 plaatsen te liggen.

Op 1 januari 1979 was de staf van het Centrum als volgt samengesteld:

J.N.P. Neuvel - assistent (0,5 eenheden)

R. Pots - assistent (0,25 eenheden)

J.C. Keukens - documentalist

mej. A.H. Rookmaker - secretaresse.

Op verzoek van het College van Bestuur werd de algemene leiding tijdelijk waargenomen door I. Lipschits.

De heer Keukens was op 1 augustus 1978 voor de periode van één jaar als documentalist bij het Centrum in dienst getreden. Hij werd op 1 augustus 1979 opgevolgd door mevrouw J.M. Vink. Wegens administratieve voorschriften van de Universiteit bleek dat de assistentschappen van de heren Neuvel en Pots per 1 september 1979 niet meer verlengbaar waren. Zij werden op die datum opgevolgd door drs. A.P.M. Lucardie als wetenschappelijk ambtenaar met een halve dagtaak.

Ook tijdens het verslagjaar 1979 liepen twee studenten van de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie in Groningen stage op het Centrum:

mej. A. Bouwman (januari - februari 1979);

R. Hoving (mei - juni 1979).

1.3 Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen

In de samenstelling van de Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen is in het verslagjaar geen wijziging opgetreden. De volgende vijf vakgroepen participeren in de Werkgroep:

vakgroep Methoden en Technieken (Faculteit der Sociale Wetenschappen);
vakgroep Empirische Sociologie (Faculteit der Sociale Wetenschappen);
vakgroep Staatsrecht (Faculteit der Rechtsgeleerdheid);
vakgroep Nieuwste Geschiedenis (Faculteit der Letteren);
vakgroep Eigentijdse Geschiedenis (Faculteit der Letteren).

Leden van de Werkgroep zijn: drs. D.F.J. Bosscher, dr. M.G. Buist, prof. dr. J.E. Ellemers, prof. dr. E.H. Kossmann, prof. dr. I. Lipschits (voorzitter), prof. dr. F.N. Stokman, drs. G. Taal, prof. dr. P. Valkenburg en mr. J.J. Vis.

Tussen de Werkgroep en het Centrum bestaat een zekere betrekking. Het belangrijkste onderscheid is dat de Werkgroep onderzoek kan initiëren en dat het Centrum dit geïnitieerde onderzoek kan ondersteunen. Op het onderzoeksprogramma van de Werkgroep voor 1979 stonden de volgende projecten waarbij het Centrum ondersteunende activiteiten verleende:

- onderzoek naar het middenkader van politieke partijen (onderdeel van de European Election Study);
- onderzoek naar de campagne voor de verkiezingen voor het Europees Parlement (onderdeel van de European Election Study);
- Parlementsenquête 1980;
- meningsvorming binnen de Partij van de Arbeid.

Deze projecten worden in hoofdstuk 4 nader omschreven.

2. DOCUMENTATIESYSTEMEN

2.1 Samenstelling

Bij het begin van het onderzoek werd een documentatiesysteem opgebouwd, waaraan in de loop der jaren enkele nieuwe categorieën zijn toegevoegd. Het systeem bestaat nu uit:

- a. alfabetische bibliografie Nederlandse politieke partijen; (2.2)
- b. systematische bibliografie Nederlandse politieke partijen; (2.3)
- c. uittrekselsysteem; (2.4)
- d. knipselarchief; (2.5)
- e. trefwoordencatalogus; (2.6)
- f. periodiekencatalogus; (2.7)
- g. catalogus Nederlandse politieke partijen; (2.8)
- h. systeem voor bewaarplaatsen archieven. (2.9)

2.2 Alfabetische bibliografie Nederlandse politieke partijen

Dit is een kaartstelsel dat volgens de gangbare regels wordt gerangschikt. Dit systeem omvat twee bibliografieën:

2.2.1 Nieuwe alfabetische bibliografie (per 1 september 1978)

Hiervoor worden, behalve boeken, artikelen uit de volgende bladen verwerkt:

Anti-Revolutionaire Staatskunde (ARP)

De Banier (SGP)

Bestuursforum (CDA; voortzetting van de afzonderlijke bladen voor gemeenten en provinciebestuurders van ARP, KVP en CHU)

Bevrijding (PSP; voorheen Radikaal)

Het Buitenhof (DS'70; voorheen Politiek Bulletin)

CD/Aktueel (CDA)

Christelijk-Historisch Tijdschrift (CHU)

D'emocraat (D'66)

Economische Kroniek (uitgave van het Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek van de CPN)

Gemeente Paper (PPR)

Info (Internationale informatie; uitgave van het Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek van de CPN)

Liberaal Reveil (VVD)

De Nederlander (CHU)

Nederlandse Gedachten (ARP)

Nieuw Nederland (RPF)

Ons Burgerschap (GPV)

Onze Binding (PvdA-Groningen)

Partijkrant (PvdA)

Politiek en Cultuur (CPN)

Politiek Nieuws (KVP)

Politiek Perspectief (KVP)

PPRAK (PPR)

Roos in de Vuist (PvdA)

Socialisme en Democratie (PvdA)

Tribune (SP)

Vrijheid en Democratie (VVD)

Elseviers Magazine

Haagse Post

Hervormd Nederland

Intermediair

De Groene Amsterdammer

De Nieuwe Linie

Nieuwsnet

De Tijd

Vrij Nederland

Periodieken parade

Literatuuroverzicht van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

2.2.2 Oude alfabetische bibliografie (afgesloten per 1 september 1978)

Deze bibliografie omvat boeken, tijdschriftartikelen en sedert 1 januari 1975 ook artikelen uit opinie-weekbladen. Artikelen uit dagbladen werden niet in dit systeem opgenomen.

De bibliografie werd langs primaire en secundaire weg samengesteld. Basis van de tweede werkwijze was een bestaand kaartstelsel, dat in de periode 1964-1966 door prof. Lipschits werd aangelegd. Voorts werden verwerkt de aanwinstenlijsten van de Universiteitsbibliotheek van de Rijksuniversiteit Groningen, van de Koninklijke Bibliotheek en van het Instituut voor Wetenschap der Politiek te Amsterdam. Er werd een bibliografisch perio-

diek op ons onderwerp bijgehouden: Periodiekenparade (Assen). Literatuurlijsten uit boeken en scripties werden uiteraard verwerkt voor zover ze betrekking hadden op het onderwerp. Van een aantal gespecialiseerde instellingen zijn de catalogi doorgenomen: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, Sociaal-Historisch Centrum Limburg en de bibliotheken van de Tweede Kamer en de Wiardi Beckmanstichting.

Wat betreft de primaire samenstelling van de bibliografie zijn de volgende periodieken verwerkt:

- Acta Politica 1965 t/m 1978
- Anti-Revolutionaire Staatskunde 1947 t/m 1956, 1966 t/m 1968, 1974 t/m 1978
- Christelijk-Historisch Tijdschrift 1966 t/m 1968, 1972 t/m 1978
- Het Gemeenebest 1945 t/m 1958
- De Gids 1945 t/m 1974
- Katholiek Staatskundig Maandschrift 1947 t/m 1963/4
- Liberaal Reveil 1956 t/m 1978
- De Personalist 1948 t/m 1951
- Podium 1945 t/m 1966
- Politiek 1966 t/m 1968
- Politiek Perspectief 1971 t/m 1978
- Politiek en Cultuur 1945 t/m 1956, 1966 t/m 1968, 1973 t/m 1978
- Scholing en Strijd 1945 t/m 1946
- Socialisme en Democratie 1945 t/m 1978
- De Vrijzinnig Democraat 1945 t/m 1946
- opinieboekbladen:
- Elseviers Magazine sedert 1 januari 1975
- De Groene Amsterdammer sedert 1 januari 1975
- Haagse Post, sedert 1 januari 1975
- De Nieuwe Linie sedert 1 januari 1974
- De Tijd sedert 1 januari 1975
- Vrij Nederland sedert 1 januari 1973.

Ten behoeve van het onderzoek naar de partij-politieke ontwikkelingen in Nederland in de periode 1966 t/m 1968, werden genoemde opinieboekbladen geanalyseerd en in de bibliografie opgenomen. Deze alfabetische bibliografie Nederlandse politieke partijen bevat ruim 18.000 kaartjes.

2.3 Systematische bibliografie Nederlandse politieke partijen

Na 5 jaar van gestage groei, bleek de oorspronkelijk gehanteerde systematische indeling te grof om op snelle en adequate wijze het bestand te kunnen blijven ontsluiten. De staf van het Centrum heeft daarom een nieuwe systematische indeling ontworpen, die zowel geschikt is voor verwerking van titels in een kaartsysteem als voor verwerking per computer. Dit indelingssysteem is vanaf 1 september 1978 gehanteerd; het wordt hieronder besproken in paragraaf 2.3.1. De tot 1 september 1978 gebruikte systematische bibliografie is afgesloten en wordt besproken in paragraaf 2.3.2.

2.3.1 Systematische bibliografie Nederlandse politieke partijen nieuwe stijl

Het belangrijkste verschil tussen de "oude" en de "nieuwe" bibliografie ligt in de aangebrachte onderverdeling naar onderwerp binnen de politieke partijen. Dit maakt het mogelijk zeer gericht te zoeken.

Wilde men, om een voorbeeld te geven, in het oude systeem zoeken naar literatuur over het ontstaan van de PvdA, dan moesten alle kaartenbakken voor de PvdA worden doorgenomen; in het nieuwe systeem hoeft men in dit geval voor de PvdA alleen onder de subrubriek "ontstaansgeschiedenis" te zoeken. De indeling van de nieuwe systematische bibliografie is als volgt:

A. Nederlandse Politieke Partijen	I. Algemeen + subrubrieken
	II. Partijen alfabetisch + subrubrieken
B. Theoretische Aspecten	over partijstelsel en partijvorming
C. Openbare Mening	onderzoeken met een relatie tot politieke partijen
D. Groningen	I. Algemeen + subrubrieken
	II. Partijen alfabetisch + subrubrieken

ad A De rubrieken I en II van hoofdgroep A zijn onderverdeeld in de hierna volgende subrubrieken.

subrubrieken:

1. algemeen/diversen: werken over 4 of meer van de volgende subrubrieken

2. (ontstaans)geschiedenis, opheffing partijen
3. interne partijstructuur: partijorganisatie, ledenstructuur, etc.
4. vleugelvorming, afsplitsing, interne ontwikkelingen
5. congressen, partijraden en andere vergaderingen (chronologische indeling)
6. verkiezingen, verkiezingsprogramma's, uitslagen (chronologische indeling)
7. kabinetscrises/Formaties: chronologische indeling, terwijl hierin ook beleidsoverzichten en theoretische werken over kabinetsformaties kunnen worden opgenomen
8. relaties tussen nederlandse politieke partijen
9. europese integratie, partijvorming en verkiezingen
10. nederlandse politieke partijen in internationaal partijverband
11. ideologie, maatschappijvisie: beginselprogramma's, ook de verschillende "ismen", mits gerelateerd aan één of meer partijen
12. buitenlands beleid, defensiebeleid, ontwikkelingssamenwerking en veiligheidsbeleid
13. cultuurbeleid, media(beleid), recreatie en sportbeleid
14. economisch, financieel en sociaal beleid
15. energiebeleid, grondstoffenbeleid en milieubeleid
16. grondpolitiek en landbouwbeleid (incl. tuinbouw, veehouderij, visserij)
17. inrichting van de staat (nationaal)
18. inrichting van de staat (provinciaal/gewestelijk)
19. inrichting van de staat (lokaal)
20. onderwijs en wetenschap
21. verkeer en waterstaat (incl. posterijen)
22. volksgezondheid (geestelijke en lichamelijke)
23. volkshuisvesting en ruimtelijke ordening
24. welzijnsbeleid en vormingswerk, vrouwenemancipatie en minderheids-groepen
25. wetshandhaving en politiebeleid (justitie)
26. werknemers/werkgeversorganisaties
27. buitenparlementaire aktie: studenten-, soldatenbewegingen, pressiegroepen, landelijke akties etc.
28. (de)kolonisatie: Indonesië, Suriname, Nieuw-Guinea, Ned. Antillen
29. biografieën: biografische informatie

ad B Theoretische aspecten van partijvorming/politieke systemen. Deze hoofdgroep bevat niet uitsluitend werken, die aan de Nederlandse partij-politieke situatie gerelateerd kunnen worden. Deze hoofdgroep zal t.z.t. nog onderverdeeld worden.

ad C Openbare Mening: opinieonderzoeken, die gerelateerd kunnen worden aan de Nederlandse politieke partijen.

ad D Groningen: voor zover relevant wordt hier de indeling in rubrieken en subrubrieken van hoofdgroep A gevolgd. Alleen zaken van provinciaal of gemeentelijk belang worden in deze hoofdgroep opgenomen.

De indeling is ontworpen door de staf van het Centrum en voor een deel gebaseerd op het register dat de heer I. Lipschits samenstelde voor de bundel "Verkiezingsprogramma's; verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal 1977", een publicatie die in 1977 bij de Staatsuitgeverij verscheen. De opzet van het classificatiesysteem is zodanig dat zowel voor het kaartsysteem als voor de computer dezelfde indelingscode kan worden gebruikt.

De nieuwe systematische bibliografie omvat:

Hoofdgroep A:

A-Algemeen	250	kaartjes
Anti-Revolutionaire Partij	550	"
Boeren Partij	x	"
Binding Rechts	x	"
Christen-Democratisch Appèl	950	"
Christen Democratische Unie	x	"
Christenen voor het Socialisme	x	"
Christelijk Historische Unie	150	"
Communistische Partij Nederland	200	"
Comité van Waakzaamheid	25	"
Democraten '66	225	"
Democratisch Socialisten '70	75	"
Evangelische Progressieve Volkspartij	x	"
Evangelische Solidariteits Partij	x	"
Gereformeerd Politiek Verbond	200	"

Internationale Kommunistenbond	x	kaartjes
Katholieke Volkspartij	75	"
Liberale Staatspartij	x	"
Liberale Volkspartij	x	"
Nationaal Socialistische Beweging	x	"
Nederlandse Unie	x	"
Nederlandse Volks Beweging	x	"
Nederlandse Volks Unie	x	"
Pacifistisch Socialistische Partij	175	"
Partij van de Arbeid	600	"
Politieke Partij Radikalen	225	"
Provo	x	"
Reformatorisch Politieke Federatie	125	"
Rooms Katholieke Staatspartij	x	"
Sociaal Democratische Arbeiders Partij	50	"
Sociaal Democratische Bond	x	"
Socialistische Partij	25	"
Staatkundig Gereformeerde Partij	275	"
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	325	"
Vrijzinnig Democratische Bond	x	"
<u>Hoofdgroep B:</u>	25	"
<u>Hoofdgroep C:</u>	25	"
<u>Hoofdgroep D:</u>	x	"

In totaal bevat het nieuwe systeem ruim 4.500 kaarten.

Rubrieken die minder dan 10 kaarten bevatten worden aangeduid met x kaarten, bij de overige is het aantal naar boven afgerond op vijfentwintigtallen.

2.3.2 Systematische bibliografie Nederlandse politieke partijen oude stijl

De indeling van de afgesloten systematische bibliografie is als volgt:

1. Algemeen, diversen Onder deze rubriek valt alles, wat niet onder één van de volgende rubrieken is in te delen. Periodiek werd nagegaan of uit deze rubriek afzonderlijke rubrieken gevormd konden worden. Op deze manier kwamen enkele van de hierna volgende rubrieken tot stand.

2. Nederlandse politieke partijen

2.1 Algemeen In deze rubriek werden boeken en artikelen opgenomen die handelen over vier of meer partijen.

2.2 Anarchisme/anarchistische organisaties Deze rubriek betreft anarchistische organisaties in het algemeen. De specifiek anarchistische partijen, zoals de Socialistische Partij van Kolthek, vallen onder rubriek 2.10.

2.3 Communisme/communistische partijen/eurocommunisme Deze rubriek betreft boeken en artikelen over het (euro)communisme en communistische partijen in het algemeen. Artikelen over de CPN of de Franse CP vallen respectievelijk onder de rubrieken 2.10 en 16.

2.4 Confessionele partijen Deze rubriek betreft confessionele partijen en in het algemeen (het begrip confessionele partij, wenselijkheid van confessionele partijen etc.). De specifiek confessionele partijen als KVP en SGP vallen onder 2.10.

2.5 Conservatisme Deze rubriek betreft boeken en artikelen over conservatisme in het algemeen.

2.6 Fascisme/fascistische partijen Deze rubriek betreft fascistische en nationaal-socialistische partijen in het algemeen. De specifiek fascistische en nationaal-socialistische partijen als NSB en NSNAP vallen onder 2.10.

2.7 Liberalisme/liberale partijen Deze rubriek betreft liberalisme en liberale partijen in het algemeen. Specifiek liberale partijen als de Liberale Staatspartij en de VVD vallen onder rubriek 2.10.

2.8 Protestants-christelijke partijen Deze rubriek betreft protestants-christelijke partijen in het algemeen. Specifiek protestants-christelijke partijen als ARP en GPV vallen onder rubriek 2.10.

2.9 Socialisme/socialistische partijen Deze rubriek betreft socialistische partijen in het algemeen. Specifiek socialistische partijen als PvdA en SDAP vallen onder rubriek 2.10.

2.10 Alfabetisch geordend op partijnaam Deze rubriek bevat boeken en artikelen per politieke partij in alfabetische volgorde: Anti-Misdaad Partij, Anti-Revolutionaire Partij, Boeren Partij, Bruggroep etc.

2.10.1 Organisatorische structuur Per partij is in dit oude systeem slechts één onderverdeling gemaakt, namelijk de organisatorische structuur, hetgeen inhoudt het huishoudelijk reglement en de statuten.

3. Relaties tussen partijen

- 3.1 Alfabetisch geordend Bijvoorbeeld ARP-CHU, D'66-PvdA, PvdA-VVD.
- 3.2 Samenwerking progressieve partijen In deze rubriek zijn boeken en artikelen opgenomen over de samenwerking tussen D'66, PPR en PvdA (eventueel met PSP en CPN).
- De rubriek 'samenwerking confessionele partijen' is komen te vervallen sinds de oprichting van het CDA en is ondergebracht bij rubriek 2.10.
4. Organisatorische structuur algemeen In deze rubriek werden boeken, artikelen en teksten (reglementen, statuten e.d.) opgenomen over de organisatorische structuur van de politieke partijen in het algemeen of van twee of meer partijen. Boeken, artikelen en teksten over de organisatorische structuur van één partij werden opgenomen onder 2.10.1.
5. Theoretische aspecten De rubriek betreft boeken en artikelen over theoretische aspecten van de politieke partij(vorming), uitgezonderd de organisatorische structuur.
6. Kabinetcrises/kabinetformaties Deze rubriek betreft boeken en artikelen over kabinetcrises en -formaties in het algemeen en de afzonderlijke crises en formaties.
7. Kiesstelsel Literatuur over het bestaande kiesstelsel en over wijzigingen of voorstellen tot wijziging van het kiesstelsel.
8. Verkiezingen Deze rubriek betreft boeken en artikelen over gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Eerste Kamer, de Provinciale Staten en de Gemeenteraden. De rubriek is chronologisch geordend.
9. Electorale sociologie Deze rubriek betreft onderzoeken van de openbare mening op het gebied van de Nederlandse politiek.
10. Democratisering Deze rubriek betreft artikelen en boeken over de democratie in het algemeen en over aspecten van de democratie als buitenparlementaire oppositie, studentenbeweging, kiezersinvloed.
11. Parlement, regering, ministers en ambtenaren Naast artikelen over de houding van de politieke partijen ten opzichte van het parlement, de regering enz., bevat deze rubriek ook artikelen over het regeringsbeleid en de politieke adviseurs.
12. Dekolonisatie Deze rubriek betreft voornamelijk de houding van de Nederlandse politieke partijen ten opzichte van de dekolonisatie van Indonesië en Nieuw-Guinea. Deze wat specialistische rubriek is ontstaan als gevolg van het onderwijs dat over dit onderwerp werd gegeven.
13. Werknemers en werkgevers Onder deze rubriek vallen artikelen over

werknemers en werkgevers en hun onderlinge verhoudingen, ondernemingsraden, medezeggenschap, stakingen etc.

14. Denkbeelden tijdens de Tweede Wereldoorlog over partijvorming.
15. Biografieën Deze rubriek bevat biografisch materiaal van en over Nederlandse politici.
16. Buitenlandse politieke partijen Boeken en artikelen over buitenlandse politieke partijen.
17. Europese integratie/verkiezingen Deze rubriek betreft de houding van de Nederlandse politieke partijen t.a.v. Europese eenwording en de Europese verkiezingen.
18. Vrouwenbeweging Deze rubriek is opgenomen omdat over dit onderwerp mogelijk een werkcollege gegeven zou worden.
19. Groningen Artikelen over partij-politieke ontwikkelingen in de provincie en in de gemeente Groningen.
20. Koninklijk Huis In deze rubriek zijn boeken en artikelen opgenomen over leden van het Koninklijk Huis. Voor deze rubriek werd niet gericht gezocht.

In deze systematische bibliografie Nederlandse politieke partijen zijn bijna 22.000 kaartjes opgenomen.
Een overzicht van de omvang van elke rubriek wordt vermeld in bijlage II.

2.4 Uittrekselsysteem

Van de door de staf gelezen boeken en artikelen werden tot 1 september 1978 uittreksels gemaakt op uittrekselkaarten, die in het uittrekselsysteem werden verwerkt. Daar deze werkzaamheden zeer tijdrovend en arbeidsintensief bleken werden zij gestaakt.

Dank zij de welwillende medewerking van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag ontvingen wij ingebonden jaargangen dagbladen in bruikleen ter bewerking voor het uittrekselsysteem. Per 31 december 1978 waren de volgende dagbladen in het systeem verwerkt:

Algemeen Handelsblad 1945 t/m maart 1960 en mei-juni 1968

De Maasbode 1947 t/m 1948

De Nieuwe Nederlander 1945 t/m 1947

Trouw 1945 t/m 1950

De Tijd 1947 t/m 1948

De Volkskrant 1945 t/m 1948

In dit systeem worden nog steeds gegevens uit Keesings Historisch Archief opgenomen, voor zover deze betrekking hebben op de partij-politieke ontwikkelingen in Nederland. Het Centrum ontvangt van de Rijksvoorlichtingsdienst de uitgave *Beleid Beschouwd*. Het blad wordt in zijn geheel bewaard. Van de delen, die voor onderzoek van belang zijn, worden nog steeds verwijzingen in dit systeem opgenomen.

Ook het maandblad *Politiek Overzicht*, een uitgave van de Stichting *Burgerschapskunde*, wordt nog steeds in dit systeem verwerkt.

De kaarten zijn systematisch geordend volgens het "oude" systeem (zie paragraaf 2.3.2). Binnen de afzonderlijke rubrieken zijn de kaarten chronologisch, op datum van gebeurtenis, gerangschikt.

Per 31 december 1979 waren in het uittrekselsysteem bijna 17.000 kaarten opgenomen.

Een overzicht van de omvang van elke rubriek wordt vermeld in bijlage II.

2.5 Knipselarchief

Vanaf 1970 zijn door prof. Lipschits knipsels bewaard over partij-politieke ontwikkelingen die waren bedoeld voor persoonlijk gebruik. Deze knipsels zijn opgeplakt en alfabetisch op partij geordend. Sinds 1 september 1973 worden een landelijk ochtendblad, landelijk avondblad en een regionale krant geknipt. Op dit moment zijn dat respectievelijk: *Trouw*, *NRC-Handelsblad* en het *Nieuwsblad van het Noorden*.

De knipsels worden opgeplakt, gerubriceerd en in mappen opgeborgen. In verband met de deelname van het Centrum aan de "European Election Study" (zie hoofdstuk 4) werd ook op het onderwerp "Europese verkiezingen" geknipt. Naast de dagbladen wordt "Europa van morgen", uitgegeven door het Haagse bureau van de Europese Gemeenschappen, verwerkt.

Vanuit de 8 overige lidstaten van de Europese Gemeenschap is een omvangrijke hoeveelheid knipsels op het Centrum ontvangen en verwerkt.

2.6 Trefwoordencatalogus

We hebben een begin gemaakt met deze catalogus, welke een reeks begrippen en organisaties bevat, die als zodanig niet in onze systemen voorkomen. De gebruiker wordt verwezen naar de betrokken rubrieken in de systematische bibliografie. Enkele voorbeelden:

Democratisch Centrum Nederland: zie KVP

Bedrijfsvrijheid in de Landbouw (BVL): zie Boeren Partij.

2.7 Periodiekencatalogus

Dit is een kaartsysteem van de periodieken (tijdschriften, weekbladen, dagbladen, partijbladen) die voor wetenschappelijk onderzoek van belang kunnen zijn. Van elke periodiek worden zoveel mogelijk basisgegevens vermeld: datum van eerste uitgave, eventueel datum van opheffing, adres, partij-affiliatie, bibliotheken waar de betrokken periodiek wordt bewaard, enz. Bovendien wordt aangegeven of en tot hoever de periodiek in de overige documentatiesystemen op het Centrum is verwerkt.

2.8 Catalogus Nederlandse politieke partijen

In deze catalogus zijn de Nederlandse politieke partijen opgenomen. Hierbij is uitgegaan van de lijst van partijen, die bij de Kiesraad waren ingeschreven. Iedere partij staat op een afzonderlijke kaart, waarop ook enige gegevens worden vermeld: adressen, telefoonnummers, wetenschappelijke bureaus, e.d.

2.9 Systeem voor bewaarplaatsen archieven

Het is moeilijk een overzicht te krijgen van de bewaarplaatsen van archieven van politieke partijen, van hun nevenorganisaties en van personen die een rol in het partij-politieke leven hebben gespeeld. Op het Centrum is een poging hiertoe gedaan. De bestaande politieke partijen en hun wetenschappelijke bureaus zijn bezocht en bij die gelegenheid is gevraagd naar de bewaarplaats van de partij-archieven en naar de voorwaarden waarop deze toegankelijk zijn voor wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast is in het

Algemeen Rijksarchief, het Katholiek Documentatiecentrum, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie en het Sociaal-Historisch Centrum Limburg onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van voor ons Centrum belangrijke archieven. Deze gegevens zijn in het systeem voor bewaarplaatsen archieven opgenomen. Doel van deze activiteit is een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de bewaarplaatsen van archieven van personen en partijen, van belang voor het wetenschappelijk onderzoek.

3. ARCHIEVEN EN INTERVIEWS

3.1 Archieven

Op het Centrum wordt getracht de bewaarplaatsen van archieven van politici en van politieke partijen te inventariseren (zie hierboven paragraaf 2.9). De activiteiten zijn er niet op gericht archieven te verwerven. In de loop der jaren zijn echter enkele archieven op het Centrum gedeponeerd:

- het archief van G.J.C. Schilthuis, tot 1946 secretaris van de Vrijzinnig-Democratische Bond;
- de archieven van de heren A.J. Meerburg en N. Schwarz, ex-leden van het Hoofdbestuur van D'66;
- het (gedeeltelijk) archief van de afdeling-Groningen van de PSP;
- het (gedeeltelijk) archief van de afdeling-Groningen van de PvdA.

Dank zij de bemiddeling van drs. D.F.J. Bosscher heeft het Centrum van de erfgenamen van mr. dr. L.N. Deckers de beschikking gekregen over een onuitgegeven manuscript. Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft oud-minister Deckers een zeer uitvoerige parlementaire geschiedenis geschreven over de periode 1891-1901. Het manuscript omvat enkele duizenden pagina's en is gedeeltelijk getypt en gedeeltelijk handgeschreven.

De archief-creërende werkzaamheden van het Centrum betreffen, naast het reeds hierboven genoemde knipselarchief (paragraaf 2.5), een geluidsarchief, een beeldarchief en een interviewarchief.

3.2 Geluidsarchief

Tot aan 1978 heeft bij de opbouw van het geluidsarchief op het Centrum een nauwe samenwerking bestaan met de Stichting Film en Wetenschap (SFW) te Utrecht. De SFW stelde lijsten samen met korte inhoudsopgaven van geluidsmateriaal inzake Nederlandse politieke partijen. Op het Centrum werd hieruit een selectie gemaakt op basis van relevantie en prioriteit. Het geselecteerde materiaal werd in de vorm van geluidsbanden uit Utrecht naar Groningen gestuurd, waar het in drievoud werd uitgetikt: één exemplaar voor de SFW en twee exemplaren voor het Centrum. Op deze wijze kreeg het Centrum de beschikking over een kleine honderd geluidsbanden, waarvan

de inhoud in de voorafgaande Jaarboeken van het Centrum is aangeduid. Door gebrek aan personele middelen heeft deze activiteit sinds 1978 stilgelegen. Het zou wenselijk zijn dit werk in 1980 weer te kunnen hervatten.

Sinds eind 1975 wordt door de staf van het Centrum zelf geluidsopnamen gemaakt van partij-politieke bijeenkomsten. In 1979 zijn opnamen gemaakt van:

- het congres van het CDA (Den Haag, 20 januari 1979);
- de partijraadsvergadering van de ARP (Biddinghuizen, 3 maart 1979);
- de redevoering van Max van den Berg, in het kader van zijn campagne om het voorzitterschap van de PvdA (Buitenpost, 2 april 1979);
- het congres van de PvdA (Amsterdam, 26-28 april 1979);
- de partijraadsvergadering van de ARP (Zutphen, 18 en 19 mei 1979);
- de Algemene Ledenvergadering van D'66 (Utrecht, 26 en 27 oktober 1979);
- de Buitengewone Algemene Vergadering van de VVD (Amsterdam, 17 november 1979);
- het congres van de PSP (Maastricht, 1 en 2 december 1979);
- het congres van het CDA (Dronten, 15 december 1979).

3.3 Beeldarchief

Eind 1974 heeft het Centrum toestemming gekregen van de afzonderlijke zendgemachtigde omroeporganisaties en van de Nederlandse Omroep Stichting beeldmateriaal over te nemen uit het NOS-archief. Dank zij deze toestemming was het mogelijk uit het NOS-archief beeldbanden van 60 minuten te monteren over een bepaald onderwerp (b.v. over het ontstaan van D'66 of over Nieuw Links in de PvdA). Het selecteren van het materiaal en het monteren van de band is arbeidsintensief werk. Wegens personeelsgebrek werden dan ook in 1979 slechts enkele banden aan het archief toegevoegd. Eind 1979 bezat het Centrum 22 beeldbanden over de volgende onderwerpen:

- Ontstaan van D'66 (1966-1967);
- "Omzien in verwondering", gebeurtenissen rondom Provo (1965-1967);
- Kleine partijen, met name de Boerenpartij, rond 1966;
- De Nacht van Schmelzer (1966);
- Ontstaan van de PPR (1967-1973);
- Nieuw Links en de PvdA (1968-1969);

- Bezetting van het Maagdenhuis en de nasleep (1969);
- Mr. D.U. Stikker, vraaggesprek voor NOS-programma "Markant" (1973);
- Bekendmaking Rapport Commissie-Donner en kamerdebat (1976);
- Verkiezingsdebatten: Andriessen-Van Thijn, 2 banden (1977);
- "Hoe het Koninkrijk der Nederlanden er weer helemaal bovenop kwam en wat er daarna gebeurde", VPRO-programma over de jaren '50 en '60, 3 banden (1977);
- "De zaak-Aantjes", 2 banden (1978);
- "Tien jaar na het Maagdenhuis. En verder", VPRO-forum (1979);
- De Europese verkiezingen: een forum, uitslagen, commentaren, 5 banden (1979).

3.4 Interviews

In de eerste jaren van het bestaan van het Centrum werden door de staf regelmatig vraaggesprekken gehouden met politici. Deze gesprekken werden op geluidsbanden opgenomen en vervolgens uitgetikt en de uitgetikte tekst werd aan de geïnterviewde politicus voorgelegd. Op deze wijze zijn 26 politici en oud-politici geïnterviewd.

Deze vraaggesprekken vormen een uiterst belangrijke aanvulling op de in archieven bewaarde teksten en de memoires. In vele gevallen kan het vraaggesprek het ontbreken van geschreven bronnen compenseren. Voor de beoefening van de hedendaagse geschiedenis is het interview een vrijwel onmisbare bron. Het is daarom verheugend dat er bij de politici een grote mate van bereidheid tot medewerking bleek te bestaan.

Het is zeer te betreuren dat door gebrek aan personele middelen in 1979 slechts in geringe mate iets aan deze activiteit kon worden gedaan. De heer R.A. Koole heeft vraaggesprekken gevoerd met mr. Th.M.J. de Graaf (KVP) en met mr. H.W. van Doorn (PPR, voorheen KVP) over de KVP en de kwestie-Nieuw Guinea. Deze interviews kunnen echter slechts met toestemming van de geïnterviewden en van de heer Koole beluisterd worden.

4. ONDERZOEK EN PUBLICATIES

4.1 Onderzoek

Het Centrum is niet alleen bedoeld als 'werkplaats' voor onderzoek door aan het Centrum verbonden stafleden. Ook het onderzoek van anderen op het betrokken terrein wordt zoveel mogelijk gestimuleerd en ondersteund. Het is een verheugend verschijnsel dat steeds meer personen, in het bijzonder uit het hoger onderwijs en het hoger beroepsonderwijs, gebruik maken van het materiaal, de faciliteiten en de kennis die op het Centrum aanwezig is. Deze dienstverlening vraagt veel tijd en aandacht van de stafleden, maar deze activiteit wordt door de staf als één van de belangrijkste taken van het Centrum gezien.

In dit hoofdstuk wordt verder uitsluitend het onderzoek vermeld waarbij één of meer stafleden van het Centrum betrokken zijn.

4.2 Onderzoek naar het middenkader van politieke partijen

Na de aankondiging dat directe verkiezingen zouden worden gehouden voor het Europees Parlement werd in 1977 op initiatief van dr. K. Reif van de Universiteit van Mannheim de studiegroep "European Elections Study" (EES) gevormd. Het doel is een aantal onderzoekprojecten te coördineren en gemeenschappelijk uit te voeren. Voor ieder afzonderlijk onderzoekproject is een 'director' en een 'co-director' aangewezen, met daarnaast in elk van de negen lid-staten van de Europese Gemeenschap een nationale projectleider. Het Centrum participeert in twee van deze projecten.

Voor het onderzoek naar het middenkader van politieke partijen treedt dr. K. Reif (Mannheim) op als 'director' en prof. dr. R. Cayrol (Parijs) als 'co-director'. Prof. Lipschits is voor Nederland de nationale projectleider. Het onderzoek wordt gefinancierd door de Stiftung Volkswagenwerk, de Europese Commissie en het Europees Parlement.

De nationale projectleiders zijn in de organisatie van het onderzoek vrij. Voor Nederland is het project ondergebracht in het onderzoekprogramma van de Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen (zie hierboven, paragraaf 1.3). Het onderzoek wordt uitgevoerd door: R.A. Koole, I. Lipschits, L.P. Middel, W.H. van Schuur en F.N. Stokman. Deze groep wordt in haar werkzaam-

heden gesteund door de staf van het Centrum.

Voor dit onderzoek worden de afgevaardigden naar de nationale partijcongressen beschouwd als het middenkader van de politieke partijen. Op een aantal conferenties is door de negen projectleiders een internationale vragenlijst vastgesteld die bindend is voor dit onderzoek. Deze vragenlijst wordt in elk van de negen lid-staten van de Europese Gemeenschap aan de afgevaardigden naar partijcongressen voorgelegd. Zowel wat betreft de financiering als de hoeveelheid werk dat dit onderzoek met zich meebrengt moest het aantal te onderzoeken partijen beperkt worden. Voor Nederland werden middelen toegewezen om vier partijen te onderzoeken: CDA, D'66, PvdA en VVD. In 1978 werden D'66, PvdA en VVD onderzocht en in januari 1979 werd het CDA onderzocht. Elk van deze partijen verleende volledige medewerking.

Van het onderzoek naar de PvdA werd in het Jaarboek 1978 verslag gedaan. In 1979 werden de gegevens over de VVD en D'66 geanalyseerd. Hierover werden verslagen opgesteld door I. Lipschits, L.P. Middel en W.H. van Schuur. De verslagen zijn inmiddels aan de partijbesturen van D'66 en de VVD toegezonden. Zij zijn als bijlagen III en IV in dit Jaarboek opgenomen. Meer informatie over de opzet van het onderzoek kan men in deze bijlagen vinden.

4.3 Onderzoek naar de campagne voor de verkiezingen van het Europees Parlement

Het tweede project van de "European Elections Study", waarin het Centrum participeert, is het onderzoek naar de campagne voor de verkiezingen van het Europees Parlement. Voor dit onderzoek treedt dr. K. Reif (Mannheim) op als 'director' en prof. dr. I. Lipschits als 'co-director' en als nationaal projectleider voor Nederland. Het onderzoek wordt gefinancierd door de Stiftung Volkswagenwerk en de Europese Commissie. Voor Nederland is het project ondergebracht in het onderzoekprogramma van de Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de staf van het Centrum.

Bij dit onderzoek werden de volgende werkzaamheden verricht:

a. Uit dag-, week- en maandbladen werd, in elk van de negen lid-staten, een systematische documentatie aangelegd van berichtgeving en artikelen

over de verkiezingscampagne. Voor de periode van 1 januari t/m 31 maart 1979 heeft men zich beperkt tot één dagblad en voor de periode van 1 april t/m 30 juni 1979 werden drie dagbladen en de belangrijkste week- en maandbladen gedocumenteerd. Van deze documentatie werden maandelijks fotocopies gestuurd naar Mannheim en naar het Centrum in Groningen. De originelen blijven onder beheer van de afzonderlijke nationale projectgroepen.

b. Al het materiaal dat door of namens de politieke partijen in verband met de verkiezingen werd verspreid, werd in drievoud verzameld: voor Mannheim, voor Groningen en voor de nationale projectgroepen.

c. Er werden vraaggesprekken gevoerd met twee of drie personen van iedere politieke partij die aan de verkiezingen deelnam. Het ging hierbij om de partijfunctionarissen die nauw betrokken waren bij de verkiezingscampagne en/of de kandidaatstelling en/of het opstellen van het verkiezingsprogramma. Voor de te behandelen onderwerpen tijdens het vraaggesprek waren uitvoerige richtlijnen opgesteld. De vraaggesprekken zouden plaatsvinden tussen 15 april en 10 juni 1979. Professor Lipschits hield in totaal 13 vraaggesprekken met vertegenwoordigers van 9 politieke partijen: de heren Beumer en Corporaal (CDA), wijlen de heer Vondeling en de heer Bode (PvdA), de heer Korthals Altes en mevrouw Rempt-Halmans de Jongh (VVD), de heren De Goede en Veldhuizen (D'66), de heren IJisberg en Milikowski (CPN), de heren Jansen en Zuurbier (PPR), de heer Kalma (PSP) en de heer Haitsma (GPV). Met medewerking van drs. A.P.M. Lucardie werden deze samengevat in "Integrated Interview Reports". Deze zijn in oktober 1979 naar Mannheim verzonden. Inmiddels hebben ook de projectgroepen van België, de Bondsrepubliek en Italië soortgelijke rapporten vervaardigd, waarvan het Centrum copieën heeft ontvangen.

d. Direct na 30 juni 1979 zou iedere nationale projectgroep een analyse van de campagne maken. Voor het opstellen van dit stuk waren uitvoerige richtlijnen vastgesteld ten einde onderlinge vergelijking mogelijk te maken. Prof. Lipschits heeft deze analyse inmiddels voltooid. Zijn rapport werd door drs. Lucardie in het Engels vertaald. Dit "Campaign Analysis Report" werd aan het eind van 1979 naar Mannheim gestuurd. Hiermee heeft de staf van het Centrum zijn deelname aan het onderzoek in eerste instantie afgesloten.

4.4 Onderzoek naar de meningsvorming binnen de Partij van de Arbeid

Op verzoek van het Partijbestuur van de PvdA neemt het Centrum deel aan een onderzoek naar de meningsvorming in deze partij. Het gaat hierbij om de meningsvorming die voorafgaat aan de vaststelling van het verkiezingsprogramma voor 1981. In het verleden was dit een weinig gestructureerd proces dat op uiteenlopende tijdstippen in de afdelingen een aanvang nam en tenslotte uitmondde in vaak zeer tijdrovende en verwarde discussies op het partijcongres. In 1979 werd besloten dat dit proces anders zou moeten verlopen. In de eerste plaats stelde het aprilcongres van de PvdA enkele thema's vast waarop de discussies voor het verkiezingsprogramma toegespitst moeten worden. In de tweede plaats ontwierp het Partijbestuur een procedure voor een meningsvormende ronde die aan de eigenlijke besluitvorming over het verkiezingsprogramma moet gaan. Aan de hand van vier discussienota's moeten alle afdelingen van de partij in dezelfde periode, tussen november 1979 en februari 1980, aan deze ronde deelnemen. Van de discussies in de afdelingen zullen verslagen gemaakt worden, die zo objectief mogelijk verwerkt en samengevat moeten worden om vervolgens als uitgangspunt te dienen voor de tweede ronde, waarin het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld. Voor de objectieve verwerking en samenvatting van de verslagen heeft het Partijbestuur van de PvdA de hulp van het DNPP en het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen ingeroepen. Sociologiestudenten zullen onder toezicht van drs. J. Oorburg in het kader van een blokpracticum Methoden en Technieken een kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse toepassen op de verslagen. Vervolgens zal een technisch ambtenaar, de heer Post, de resultaten in de computer verwerken. Drs. Oorburg zal in samenwerking met drs. Lucardie het eindverslag voor het Partijbestuur schrijven. Zij zullen dit na de vaststelling van het verkiezingsprogramma door de PvdA kunnen publiceren. Uiteraard dragen zij geen enkele verantwoording voor de inhoud van het verkiezingsprogramma.

De Werkgroep Nederlandse Politieke Partijen besloot in augustus 1979 tot deelname aan het onderzoek. In de herfst van 1979 werden de discussienota's geschreven en de vragen voor de discussie in de afdelingen geformuleerd. De formulering van deze vragen werd door medewerkers van de

Stichting Vorming PvdA met drs. Oorburg en drs. Lucardie besproken. De volgende fasen van het onderzoek zullen in 1980 plaats vinden. Dit project is een derde-geldstroom-onderzoek.

4.5 *Parlementsenquête 1980*

In 1972 is de laatste grote enquête gehouden onder de leden van de Staten-Generaal. Mede namens vertegenwoordigers van zeven Universiteiten en Hogescholen is door prof. dr. H. Daudt en dr. M.P.C.M. van Schendelen bij Z.W.O. een subsidie-aanvraag ingediend om in 1980 opnieuw een mondelinge enquête onder de 225 parlementsleden te houden. De subsidie is toegewezen.

Voor Groningen hebben prof. dr. I. Lipschits en mr. J.J. Vis zitting in de begeleidingsgroep voor dit omvangrijke onderzoek. In 1979 is de vragenlijst opgesteld, in 1980 zal de enquête uitgevoerd worden.

4.6 *Publicaties van huidige en vroegere stafleden van het Centrum*

In deze paragraaf worden publicaties vermeld van zowel huidige als vroegere stafleden die in 1979 zijn verschenen, maar ook artikelen die in dit Jaarboek zijn opgenomen.

Drs. R.A. Kooie: De heer Kooie was in 1978 op Z.W.O. basis als student-assistent voor halve dagen op het Centrum werkzaam. Hij sloot in september 1979 zijn doctoraalstudie geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen af en volgt op het ogenblik een voortgezette opleiding aan het Institut des Etudes Politiques te Parijs. Hij publiceerde:
- "De KVP en het kompas Romme/Luns" (bijlage V in dit Jaarboek).

Prof. dr. I. Lipschits: De heer Lipschits gaf ook in 1979 leiding aan het Centrum. Hij publiceerde in dat jaar samen met drs. L.P. Middel en drs. W.H. van Schuur:

- "Het middenkader van de VVD. Een voorlopig verslag van het onderzoek naar de afgevaardigden op de Algemene Vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie op vrijdag 10 en zaterdag 11 maart 1978 te Utrecht" (bijlage III in dit Jaarboek).

- "Het middenkader van D'66. Een voorlopig verslag van het onderzoek naar de stemgerechtigde leden op de Algemene Ledenvergadering van de Politieke Partij Democraten '66 op 22 april 1978 te Zwolle" (bijlage IV in dit Jaarboek).

- "Het middenkader van de Partij van de Arbeid", in Socialisme en Democratie, 36 (1979), nr. 2 (februari), blz. 51-67.

Daarnaast publiceerde de heer Lipschits:

- "Les partis néerlandais et les élections européennes" in: "Les partis politiques et les élections européennes. Sous la direction de Dusan Sidjanski" (Genève, 1979), pp. 154-171.

Drs. A.P.M. Lucardie: De heer Lucardie trad in september 1979 toe tot de staf van het Centrum als wetenschappelijk ambtenaar met een halve dagtaak. Voor dit Jaarboek schreef hij de volgende artikelen:

- "De 'New Left' in Nederland. Een interpretatie van ideologische ontwikkelingen in Provo, PSP, PPR en PvdA in de periode 1960-1977" (bijlage VI).

- "Greep uit de politieke gebeurtenissen in Nederland gedurende het jaar 1979" (bijlage VII).

Drs. L.P. Middel: De heer Middel was in 1975 wetenschappelijk medewerker bij het Centrum. In samenwerking met de heren Lipschits en Van Schuur schreef hij artikelen over het middenkader van D'66, de VVD en de PvdA, die hierboven reeds werden genoemd. Daarnaast schreef hij:

- "Partij, Organisatie en Verkiezingen: PvdA, D'66 en VVD", paper geschreven voor het Politicologen-etmaal van 10 en 11 mei 1979 te Amersfoort.

- "Spelregels voor 'Partijgenoten' en 'Kameraden'. Over de organisatiestructuren van de PvdA en de CPN" (bijlage VIII van dit Jaarboek).

S. Singelsma: De heer Singelsma was in 1978 op Z.W.O. basis als student-assistent voor halve dagen op het Centrum werkzaam. Hij heeft op 1 februari 1980 zijn studie aan de Rijksuniversiteit Groningen voltooid. Met de heer J.B. Dik schreef hij een doctoraal-scriptie over de houding van de grote Nederlandse politieke partijen ten opzichte van de Europese eenwording. Daaruit werden de hoofdstukken over de periode 1969-1980 voor dit Jaarboek bewerkt (bijlage IX).

5. RELATIES MET ORGANISATIES EN INSTELLINGEN

5.1 Relaties met de Nederlandse politieke partijen

Voor de werkzaamheden is het Centrum afhankelijk van de medewerking van de politieke partijen. Het is verheugend dat de politieke partijen en hun wetenschappelijke bureaus die medewerking verlenen. In de loop der jaren is met de partijen en hun vertegenwoordigers een goede relatie opgebouwd.

Het Centrum ontvangt regelmatig publicaties van de politieke partijen en hun wetenschappelijke bureaus ten geschenke; een groot aantal partijen heeft het Centrum geplaatst op hun verzendlijst voor periodieke uitgaven. Vrijwel alle politieke partijen verlenen hun medewerking aan de totstandkoming van geluidsopnamen van congressen, partijraden e.d. In bijlage X wordt een overzicht gegeven van de in het jaar 1979 ontvangen geschenken van particulieren, politieke partijen en andere instellingen. Alle schenkingen zijn opgenomen in de bibliotheek van het Centrum.

5.2 Relaties met coördinerende instanties

Het onderzoek naar de Nederlandse politieke partijen valt binnen de belangstelling van drie coördinerende instanties, te weten de Coördinatiecommissie voor de Bestudering van de Parlementaire Geschiedenis van Nederland, het Verbond van Historische Onderzoekers en de Nederlandse Stichting voor Wetenschappelijk Onderzoek inzake Politiek en Openbaar Bestuur (NESPOB). Elk van deze drie instellingen wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen op en de werkzaamheden van het Centrum. Prof. Lipschits is voorzitter van de Coördinatiecommissie en bestuurslid van de NESPOB.

5.3 Relaties met het Centrum voor de Parlementaire Geschiedenis van Nederland van na de Tweede Wereldoorlog

Binnen het kader van de Katholieke Universiteit Nijmegen functioneert het Centrum voor de Parlementaire Geschiedenis van Nederland van na de

Tweede Wereldoorlog, dat onder leiding staat van prof. mr. F.J.F.M. Duynstee. Het studie-object van het Nijmeegse Centrum en dat van het Groninger Centrum liggen dicht bij elkaar. Om doublures te voorkomen houden beide centra elkaar van hun activiteiten op de hoogte.

5.4 Relaties met bibliotheken

Bij zijn werkzaamheden ondervindt het Centrum de volledige medewerking van de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage (uitlening van leggers van dag- en weekbladen) en van de Universiteitsbibliotheek Groningen. Een bijzondere vorm van samenwerking is ontstaan met de Openbare Bibliotheek in Groningen. In Groningen werd slechts NRC-Handelsblad volledig bewaard en ingebonden. De periodieken, die door de Openbare Bibliotheek en haar filialen in de stad niet worden bewaard, worden aan het Centrum afgestaan. Regelmatig ontvangen we grote hoeveelheden materiaal, dat op het Centrum wordt gesorteerd en op volledigheid wordt gecontroleerd. Op deze wijze hebben we op het Centrum de beschikking gekregen over een reeks dag- en weekbladen. In het verslagjaar is het inbinden van deze periodieken gecontinueerd. Per 1 januari 1980 waren de volgende dag- en weekbladen ingebonden:

Accent	vanaf 1 januari 1976 t/m juni 1978
Algemeen Dagblad	vanaf 1 augustus 1974 t/m augustus 1979
Drentse en Asser Courant	vanaf 1 januari 1976 t/m augustus 1979
Elseviers Magazine	vanaf 1 januari 1973 t/m december 1979
De Groene Amsterdammer	vanaf 1 januari 1973 t/m juni 1978
Haagse Post	vanaf 1 januari 1973 t/m juni 1979
Hervormd Nederland	vanaf 1 januari 1977 t/m juni 1979
Leeuwarder Courant	vanaf 1 augustus 1974 t/m augustus 1979
Nederlands Dagblad	vanaf 1 juli 1974 t/m augustus 1979
Nieuwe Linie	vanaf 1 januari 1973 t/m juni 1978
Nieuwsblad van het Noorden	vanaf 1 januari 1976 t/m mei 1979
Parool	vanaf 1 augustus 1974 t/m oktober 1979
Telegraaf	vanaf 1 augustus 1974 t/m augustus 1979
Trouw	vanaf 1 februari 1974 t/m oktober 1979
De Tijd	vanaf 1 september 1974 t/m juni 1979

Volkskrant	vanaf 1 augustus 1974 t/m september 1979
Vrij Nederland	vanaf 1 januari 1973 t/m december 1978
Waarheid	vanaf 1 januari 1974 t/m augustus 1979
Winschoter Courant	vanaf 1 december 1975 t/m augustus 1979

Het inbinden van deze dag- en weekbladen wordt via de begroting van de Universiteitsbibliotheek gefinancierd door het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen.

BIJLAGE I

DELEN UIT HET RAPPORT VAN DE EVALUATIEKOMMISSIE

1. Inleiding

Naar aanleiding van discussies in de Universiteitsraad over de positie van het D.N.P.P. werd op 9 februari 1979 door het College van Bestuur een evaluatiekommissie ingesteld die tot taak kreeg:

"te onderzoeken of het dokumentatiecentrum voldoet aan de eisen welke gesteld mogen worden aan een modern dokumentatie-instituut, waarbij ondermeer te denken ware aan punten als volledigheid, systematiek, bruikbaarheid en toegankelijkheid van het dokumentatiesysteem."

Gezien het belang van de zaak werd de Kommissie tevens verzocht zo spoedig mogelijk de bevindingen te rapporteren.

Het onderhavige verslag van de Kommissie bevat een beschrijving van de verrichte werkzaamheden en een verantwoording van de resultaten. In het verslag wordt eerst een beschrijving gegeven van de door de Kommissie gevolgde werkwijze. Daarna wordt ingegaan op het belang van het dokumentatiecentrum. Vervolgens worden de bevindingen van de Kommissie, in het bijzonder het D.N.P.P. betreffend, behandeld. Daarbij worden de te stellen eisen als uitgangspunt genomen. Het verslag wordt afgesloten met een samenvatting waarin een overzicht wordt gegeven van de konklusies en de aanbevelingen van de Kommissie.

2. Werkzaamheden van de Kommissie

De Kommissie is in maart jl. begonnen met de werkzaamheden. In een drietal voorbesprekingen werd de werkwijze en de planning van activiteiten vastgesteld. Hoewel de Kommissie zich ter dege bewust was van de geboden haast werd het toch nodig gevonden, gezien ook het belang van de zaak, zoveel mogelijk categorieën betrokkenen te raadplegen. Besloten werd middels gesprekken en met behulp van een enquête informatie in te winnen bij: de medewerkers van het D.N.P.P., de werkgroepleden, andere betrokken dokumentatiecentra en de verschillende groepen van gebruikers;

De voorbesprekingen resulteerden in de volgende indeling van werkzaamheden:

- a. kennismakingsronde en een eerste interview met de volledige bezetting (waaronder ook enige oud-medewerkers) van het D.N.P.P.
- b. ten behoeve van het interview werd een vragenlijst opgesteld gericht op de organisatie, en op de aard en kwaliteit van de dienstverlening.
- c. het houden van aanvullende gesprekken met (oud)medewerkers van het D.N.P.P.
- d. het afleggen van bezoeken bij het D.N.P.P. ter beoordeling van het dokumentatiesysteem, de archieven, de huisvestingssituatie enz.
- e. het bezoek aan andere dokumentatiecentra om de samenhang en afstemming na te gaan van de dokumentatiebestanden. Hiertoe werden die centra bezocht waarmee samenwerkingsafspraken waren gemaakt* (Nijmegen en Leiden). Tevens werden de bibliotheek van de Tweede Kamer en het International Institute for Social History te Amsterdam bezocht.
- f. het houden van gesprekken met een aantal externe deskundigen en met de Universiteitsbibliotheek over de inhoudelijke en/of technische aspecten van het informatiebestand.
- g. het opstellen en houden van een schriftelijke enquête onder gebruikers van het D.N.P.P. Hiertoe is door middel van een selekte steekproef een gebruikersgroep samengesteld bestaande uit: onderzoekers uit het hele land, studenten, medewerkers van -"wetenschappelijke buro's"- van de politieke partijen, leden van de Koördinatiekommissie en oud-medewerkers van het D.N.P.P.

De door de Kommissie geplande activiteiten zijn allen uitgevoerd. In het verslag van de bevindingen van de Kommissie worden de resultaten zoveel mogelijk geïnterpreteerd weergegeven. Verder wordt verwezen naar de bijlagen bij dit verslag. Bij de beschrijving van de resultaten wordt de volgende indeling aangehouden: het belang van het D.N.P.P., de bestuurlijk-organisatorische opzet van het D.N.P.P., de selektie en aanschaf van het informatiemateriaal, de ontsluiting en verwerking van relevante informatie, de beschikbaarstelling en het gebruik van het dokumentatiebestand, de personeelsbezetting, huisvesting en faciliteiten en automatisering: gewenste ontwikkelingen.....

* O.a. daartoe werd in 1971 een Koördinatiekommissie opgericht.

11. Konklusies en aanbevelingen

De Kommissie is op grond van haar onderzoek tot de volgende konklusies gekomen:

- Zowel uit de gebruikers-evaluatie als in gesprekken met andere Instellingen blijkt dat de tot nu toe door het D.N.P.P. bijgehouden dokumentatie en verzameling dokumenten - waaronder vooral de video- en geluidsbanden - op het terrein van de Nederlandse politieke partijen uniek mag worden genoemd. Men is vrijwel unaniem van mening dat het werk van het D.N.P.P. moet worden voortgezet. Het werk zal bijvoorbeeld van grote betekenis kunnen zijn voor de geschiedschrijving van de politieke partijen in Nederland.
- Het D.N.P.P. voldoet (nog) niet in alle opzichten aan de eisen, te stellen aan een modern dokumentatie-instituut. Dit is zowel te wijten aan de nog korte bestaansduur van het D.N.P.P. als aan de onvoldoende doorvoering van de bestuurlijk-organisatorische opzet en het ontbreken van een goede personeelsopbouw. Ondanks deze beperkingen heeft het D.N.P.P. zich bij een aantal gebruikers in een relatief korte tijd onmisbaar weten te maken.
- Organisatorisch is een strikte scheiding tussen wetenschappelijk onderzoek en het dokumentatiewerk verricht door het D.N.P.P. niet wenselijk. Wel moet er sprake zijn van een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden mede omdat de dokumentatie een bredere functie heeft. Deze scheiding is onvoldoende gerealiseerd in de organisatie van het D.N.P.P. Naast de onderzoek-ondersteunende functie heeft het D.N.P.P. tevens een nationale functie. Deze functie zou naar de mening van de Kommissie nog versterkt kunnen worden.
- Wel blijkt dat het bestand nog te fragmentarisch en onvolledig is, hetgeen mede een gevolg is van een zowel kwantitatief als kwalitatief te krappe personeelsbezetting.
- De Kommissie konkludeert zowel naar aanleiding van bevindingen van derden als uit eigen ervaring dat, door een chronisch te kort aan voldoende deskundige medewerkers en het hanteren van een weinig uitgebalanceerde particularistische systematiek, de dokumentatie onvoldoende is ontsloten. Ondanks deze onvolkomenheden wordt, als regel, de gebruiker tot tevren-

denheid geholpen dankzij de persoonlijke extra inspanning van medewerkers. Dit is echter niet voldoende om een beleid op te baseren.

- Door de slechte huisvesting is de dokumentatie niet of slecht toegankelijk. Een studieruimte voor de gebruiker ontbreekt. Ook het niet aanwezig zijn van faciliteiten zoals een fotokopieerapparaat, afspeelapparatuur e.d., staan een goede dienstverlening in de weg. Een verdere uitbouw en propagandering van het werk van het D.N.P.P. is dan uitgesloten.

Aanbevelingen

1. Het werk van het D.N.P.P. verdient onverminderd te worden voortgezet.
2. De organisatie van het D.N.P.P. moet zodanig worden dat recht gedaan wordt aan de eigen verantwoordelijkheid voor de dokumentatie naast de verantwoordelijkheid voor het onderzoek waaraan het D.N.P.P. ondersteuning verleent. Hoewel er duidelijk sprake is van gescheiden verantwoordelijkheden zal rekening gehouden moeten worden met de nauwe samenhang tussen onderzoek en dokumentatie.
3. De instelling van de aangekondigde wetenschappelijke advieskommissie zal een bijdrage kunnen leveren aan de eigen verantwoordelijkheid van het D.N.P.P. De dagelijkse leiding kan dan in overleg met de advieskommissie het (dokumentatie)beleid vaststellen en er uitvoering aan geven.
4. De huisvesting moet worden verbeterd: studieruimte voor de gebruikers, een betere vrij toegankelijke opbergkamer voor de aanwezige dokumenten, aanschaf van een kopieerapparaat, microleesapparaat en afspeel-apparaat.
5. Als punt 3 gerealiseerd is moet aandacht besteed worden aan een verdere uitbouw van de dienstverlening en propagandering van het werk van het D.N.P.P. Het vervaardigen van een goede gebruikershandleiding en een bewegwijzering is dan een eerste vereiste.
6. De systematiek behoeft een grondige bestudering. Onderzocht moet worden of met het bestaande systeem een verfijnde ontsluiting kan worden verkregen of dat in overleg met andere instellingen een gemeenschappelijke systematiek kan worden ontworpen.
7. Onderzocht moet worden in hoeverre het systeem kan worden voorbereid

- op automatisering. Tevens moet worden onderzocht in hoeverre automatisering leidt tot kwaliteitsverbetering en werkbesparend kan zijn.
8. De personeelsopbouw moet zodanig worden dat duidelijk is wie de verantwoordelijke leiding is van het D.N.P.P. Verder moet de samenstelling van het personeelsbestand garanties geven t.a.v. de inhoudelijk-analytische werkzaamheden van het D.N.P.P. en het documentatie-technische aspekt.
 9. Bij de administratieve verwerking van de aanschaf moet gebruik gemaakt worden van de diensten van de Universiteitsbibliotheek niet alleen ter besparing van personeel maar ook ter verhoging van de toegankelijkheid van de informatie.
 10. Nagegaan moet worden in hoeverre (gemaakte) samenwerkingsafspraken verder geëffektueerd kunnen worden. In dit verband verdient het tevens aanbeveling in overleg met de Koördinatiekommissie te bezien hoe een dokumentatie-technische inbreng in deze kommissie te garanderen is. De Kommissie denkt daarbij aan het uitbreiden van de Koördinatie-kommissie met deskundigen op dit terrein.
 11. Het D.N.P.P. zou de beschikking moeten krijgen over een beperkt eigen budget voor de aanschaf van boeken, naslagwerken, extra faciliteiten voor de gebruikers e.d., nodig voor het werk van het D.N.P.P. De aanschaf van boeken zou moeten lopen via de Universiteitsbibliotheek.
 12. De plaats die aan de Universiteitsbibliotheek is toegekend in de organisatie van het D.N.P.P. moet zodanig worden dat een daadwerkelijke bijdrage te leveren is aan het te voeren beleid.
- In de huidige situatie is dit onmogelijk gebleken.....

Bijlage 4: Verslag van het gebruikersonderzoek

Inleiding

In de werkzaamheden van de Kommissie is ook een gebruikersenquête opgenomen. In verband met de vereiste spoed was een uitgebreide enquête niet mogelijk. De kommissie achtte het echter niet verantwoord de gebruikers geheel buiten beschouwing te laten. Voor de uitvoering van haar opdracht is toen besloten een beperkte enquête te houden onder een selekte groep gebruikers.

De gebruikersgroep is te onderscheiden naar de volgende categorieën;

- studenten die in het kader van een afstudeerstage contact hebben gehad met het D.N.P.P.
- leden koördinatiekommissie, tevens onderzoekers
- werkgroepleden. Deze groep valt voor een groot deel samen met de onderzoekerscategorie
- politieke partijen

Het totale aantal respondenten dat benaderd is bedroeg 48, waarvan 29 de vragenlijst ingevuld retourneerden. De totale respons bedraagt derhalve ± 60%.

Beschrijving populatie

kategorie	benaderd	respons absoluut	respons in %
studenten	12	4	33%
onderzoekers *	15	14	93%
pol. partijen	17	8	47%
overigen	4	3	75%
TOTAAL	48	29	

De hoogste respons kwam van de onderzoekerscategorie (93%), de laagste van de groep studenten (33%).

* inclusief leden koördinatiekommissie

Gebruik resultaten

De benaderde groep potentiële gebruikers is geen representatieve doorsnede van de totale gebruikersgroep. De groep respondenten is samengesteld door naar namen te vragen van gebruikers aan de medewerkers van het Centrum, verder zijn de werkgroepleden benaderd, de coördinatiekommissie en onderzoekers waarvan aangenomen kon worden dat ze gezien hun achtergrond (opleiding) potentiële gebruikers konden zijn.

De konsekventie van deze werkwijze is dat de resultaten slechts indicatief gebruikt mogen worden. In die zin zijn ze echter waardevolle aanvullende informatie bij de gegevens verkregen door de interviews en kunnen dienen ter controle en/of ondersteuning van de conclusies van de Kommissie.

Vooropleiding en woonplaats

- De onderzoekersgroep bestaat uit afgestudeerden in de Politicologie, de Sociologie en/of Rechten en/of Geschiedenis. Ze zijn afkomstig uit geheel Nederland (A'dam, R'dam, Nijmegen, Enschede, Leiden, Utrecht, Assen en Groningen).
- De studenten (responsegroep) studeren allen Geschiedenis in Groningen.
- De restgroep (overigen) bestaat uit twee voormalig studenten (nu parlementair redacteur en lerares) en één bibliothecaresse.
- Van de politieke partijen zijn de wetenschappelijke buro's of stichtingen benaderd. Zowel een aantal van de grote als de kleine hebben gereageerd, afkomstig uit de politiek links of rechts georiënteerde hoek.

Gebruik van het Centrum

frequentie

- Van de groep onderzoekers heeft één geen gebruik gemaakt van het Centrum. Deze respondent was wel op de hoogte van het bestaan van het Centrum en van de publikaties uitgegeven door het Centrum.*
- De overige onderzoekers hebben allen gebruik gemaakt van het Centrum.

* Deze respondent wordt in de verdere verslaggeving buiten beschouwing gelaten.

Het aantal keren dat gebruik gemaakt werd varieert van éénmaal tot een aantal malen per jaar of 'zéér frekvent' gebruik.

Soms werd gedurende enkele jaren 'zeer frekvent' gebruik gemaakt van het Centrum.

- Van de studentenresponsegroep hebben allen geregeld gebruik gemaakt van het Centrum gedurende één of meerdere periodes.
- Van de politieke partijen (wetenschappelijke buro's) hebben twee respondenten gebruik gemaakt van het Centrum waarvan één partij slechts één keer (onderzoek) en de andere partij zeer regelmatig.

De zes overige partijen geven aan dat ze zelf nog geen gebruik hebben gemaakt van de diensten van het Centrum. De redenen die daarvoor worden gegeven zijn: beschikken zelf over voldoende informatie, niet bekend met de diensten die geleverd kunnen worden (wil dit wel graag weten) en nauwelijks bij stil gestaan.

Ten behoeve van de duidelijkheid dient hier nog te worden vermeld dat het de kommissie bekend is dat wel individuele leden, medewerkers van politieke partijen contact hebben met het Centrum. Uit de response mag niet worden afgeleid dat er geen belangstelling zou zijn. Wel kan met enige voorzichtigheid aangenomen worden dat er bij een aantal partijen geen gericht beleid is voor het verzamelen van informatie-gegevens uit andere dan de eigen bibliotheken.

- Van de groep 'overigen' hebben allen meerdere malen gebruik gemaakt van het Centrum.

Hoe kontakt gekregen met het Centrum en vanuit welke achtergrond

- De onderzoekers hebben kontakt gekregen met het Centrum door hun studie, door het persoonlijk kennen van personen werkzaam bij het Centrum, via anderen die bekend waren met het Centrum, via de publikaties van het Centrum, tijdelijk werkzaam geweest bij het Centrum, in verband met dissertatie-onderzoek of omdat men lid was van de werkgroep.
- De studenten hebben kontakt gekregen met het Centrum door hun studie waarin gewezen werd op de mogelijkheden van het Centrum. De achtergrond van waaruit ze kontakt zochten was het maken van referaten, het schrijven van een skriptie en het schrijven van artikelen over politiek.
- De politieke partijen zijn op de hoogte geraakt doordat het Centrum

zelf kontakt heeft gezocht. Daarbij ging het om het verkrijgen van voor het Centrum relevante informatie of ten behoeve van studenten.

De achtergrond van waaruit gebruik gemaakt werd van het Centrum was, het willen verrichten van onderzoek en het gericht verwerven van informatie voor meerdere doeleinden.

- De respondenten in de categorie 'overigen' zijn vanuit hun studie bekend geraakt met het Centrum, als student-assistent en/of ten behoeve van een skriptie of literatuurrapport. Na beëindiging van de studie incidenteel t.b.v. journalistieke activiteiten.

Wijze van kontakt

De onderzoekers, met name die van buiten Groningen, hebben vooral telefonisch en/of schriftelijk kontakt met het Centrum. In een enkel geval werd het Centrum ook persoonlijk bezocht. De onderzoekers uit Groningen kwamen naar verhouding vaker persoonlijk naar het Centrum. Dit geldt ook voor de studenten in zoverre dat deze categorie naast frekwent persoonlijk bezoek ook geregeld telefonisch kontakt had met het Centrum.

Bij de twee politieke partijen die zeiden gebruik te maken van het Centrum lag de nadruk op telefonisch kontakt. Soms wordt schriftelijk kontakt gezocht en zelden wordt een persoonlijk bezoek gebracht. De partij die het meeste gebruik maakt van het Centrum heeft voorkeur voor telefonisch kontakt, de ander voor persoonlijk bezoek.

Van de onderzoekers heeft de helft voorkeur voor persoonlijk bezoek, één voor telefonisch en één voor schriftelijk kontakt. De overigen hebben geen voorkeur maar vinden dat dit afhankelijk is voor de gewenste informatie. Voor op één na alle onderzoekers geldt dat ze op ten minste twee manieren kontakt hebben gehad met het Centrum (telefonisch en persoonlijk).

Van de groep onderzoekers die de voorkeur geeft aan persoonlijk bezoek van het Centrum komt ruim de helft van buiten Groningen. De studenten hebben allen voorkeur voor persoonlijk bezoek aan het Centrum.

Bekijken we de totaalgroep gebruikers van het Centrum dan ligt de nadruk op persoonlijk bezoek, daarna komt de groep die vindt dat het afhangt van de gewenste informatie, vervolgens het telefonisch kontakt en in de laatste plaats schriftelijk kontakt.

De dienstverlening door het Centrum

- bereikbaarheid

De gebruikersgroepen verschillen onderling niet van mening over de bereikbaarheid. Op één na, en dan slechts in één geval, waren alle gebruikers van mening dat het Centrum bereikbaar was indien men informatie wenste.

- telefonische en schriftelijke dienstverlening

Voor zover men zich schriftelijk of telefonisch wendde tot het Centrum kon de gewenste informatie snel verschaft worden. Indien dit schriftelijk moest geschieden dan gold een termijn van ongeveer twee weken. Als het Centrum niet kon helpen omdat de gewenste informatie niet beschikbaar was werd deze of elders opgezocht of werd verwezen naar andere adressen. In een enkel geval kon helemaal niet worden geholpen. In vrijwel alle gevallen werd de verschafte informatie als adequaat voor het beoogde doel gekwalificeerd. In een enkel geval werd als beperking aangegeven; adequaat binnen de mogelijkheden van het Centrum.

- dienstverlening bij persoonlijk bezoek

Ongeveer de helft van de respondenten die persoonlijk op het Centrum waren geweest hadden over het algemeen geen moeite met het kaartstelsel. Na enige begeleiding had het grootste deel van de respondenten er geen moeite mee. Opvalt dat de studenten het gemakkelijkst hun weg vonden, terwijl de groep onderzoekers de meeste problemen had met het zoeken zonder hulp. Een enkele respondent gaf te kennen geen ervaring te hebben met het zelf zoeken omdat direkt ondersteuning werd verleend bij het zoeken in het kaartstelsel. Vrijwel alle respondenten gaven te kennen dat indien nodig direkt hulp aanwezig was, in de meeste gevallen de dokumentalist of professor Lipschits en in een aantal gevallen ook de student-assistenten of de sekretaresse.

Enkele respondenten gaven aan dat het indelingssysteem van de onderwerpen te globaal was en daardoor leidt tot onnodig lang zoeken. Zij vinden het van groot belang voor de kwaliteit van het Centrum dat er een verfijning wordt aangebracht in het systeem door onderverdelingen aan te brengen in de bestaande categorieën. Gebeurt dit niet dan dreigt op den duur het systeem onbruikbaar te worden.

De deskundigheid van de hulpverleners werd verschillend gewaardeerd. In de helft van de gevallen werd deze als goed gekwalificeerd. In de overige gevallen als redelijk tot voldoende. Dit laatste geldt met name voor de groep onderzoekers. Aanvullende opmerkingen die daarbij gemaakt werden waren; naar dokumentatie-technische ondersteuning wel goed, een wetenschappelijk dokumentatie-ambtenaar gewenst en bij gericht zoeken geen klachten.

In de meeste gevallen leverde het bezoek 'in voldoende mate' gewenste informatie op, een enkele keer 'méér dan verwacht'. In een tweetal gevallen 'minder dan verwacht'. Als oorzaken worden aangegeven; 'in verkeerde bibliotheek gezocht' en -de verzameling en de dokumentatie- op het terrein van de beeld- en geluidsarchieven, partijbladen enz. is fragmentarisch en hoogst onvolledig. Juist deze unieke bestanden zouden meer aandacht en prioriteit moeten krijgen, omdat deze activiteit nergens anders in Nederland wordt ondernomen.

Het behaalde resultaat werd door de meeste respondenten het resultaat geacht van eigen zoeken en daarbij verkregen ondersteuning. Een tweetal respondenten gaf aan dat het een resultaat van eigen zoeken was geweest. Eén respondent kon de informatie niet zonder ondersteuning vinden omdat er een grote achterstand was in de verwerking van de dokumenten (een groot aantal ongekatalogiseerde jaargangen).

Het raadplegen van andere dokumenten en archieven werd door een groot aantal respondenten mogelijk geacht. Er werden echter wel veel kritische opmerkingen bij gemaakt. Deze waren; erg ontoegankelijk omdat ze bij de hoogleraar op de kamer staan, onoverzichtelijk wat er is en onpraktische opstelling, wat ik zocht was niet terug te vinden, informatie was zoek, de archieven voor zover aanwezig bevinden zich in ongeordende staat. Een respondent gaf er blijk van niet te weten van het bestaan van archieven e.d. omdat hij zei dat ze er niet waren maar dat van belang was dat ze er zouden komen.

De huisvesting en andere voorzieningen

Op één respondent na waren allen zéér slecht te spreken over de huisvesting van het Centrum en het ontbreken van een aantal noodzakelijke voorzieningen.

De ruimten zijn te klein, de visuele hulpmiddelen moeten elders gebruikt worden, er is geen rustige lees en/of studieruimte, er is geen kopieerapparatuur. Door de ruimte-indeling staat alle materiaal verdeeld over meerdere kamers, daardoor weinig toegankelijk en ongeordend. Men kan niet ongestoord de kaartenbakken doornemen. Een groot deel van de onderzoekers spreekt er zelfs schande van en vindt het beneden alle peil. Een groot aantal respondenten vindt dat er behalve kopieerapparatuur, studieruimte e.d. ook een kleine handbibliotheek moet zijn, een handleiding voor de gebruikers, een mogelijkheid om boeken e.d. te lenen en bandapparatuur voor het raadplegen van beeldbanden e.d.

Publikaties van het D.N.P.P.

Op één na waren alle respondenten op de hoogte van de publikaties van het Centrum. Met name de Cahiers Nederlandse Politiek en het jaarboek van het D.N.P.P. werden genoemd.

Het oordeel over het belang van de publikaties was nogal gevarieerd, maar in het algemeen wel positief.

Het meest eenduidig en positief in hun oordeel waren de studenten. Met name het jaarboek bevat volgens hen veel informatie bruikbaar voor de studie (onmisbare informatie) en werkt tijdsbesparend bij eigen bibliotheekwerkzaamheden.

De meningen van de onderzoekers over het belang lagen meer verdeeld. Een enkele onderzoeker achtte het belang gering en sprak over doublures van Intermediair artikelen. Het merendeel achtte de publikaties nuttig tot zeer informatief en soms tijdsbesparend. Een enkele maal werden de publikaties (vooral de Cahiers) gekwalificeerd als een goed overzichtswerk voor een breder publiek en daardoor zeer informatief voor wie niet diep graaft. Ook de politieke partijen, voor zover deze de vraag beantwoord hebben, hadden een positief oordeel over de publikaties van het D.N.P.P. (zéér informatief, voor een breder publiek).

Aansluiting op andere dokumentatie-centra in Nederland

Een dertiental respondenten gaven aan bekend te zijn met en ook gebruik te maken (11 resp.) van andere dokumentatiecentra in Nederland. De volgende centra werden genoemd:

- Katholiek Dokumentatie Centrum Nijmegen (5x) (K.U. Nijmegen)
- Dokumentatie Centrum Nederlands Protestantisme (2x) (V.U. A'dam)
- bibliotheken, archieven politieke partijen (6x)
- Parlementair archief (1x)
- wetenschappelijke buro's (2x)
- centraal register familie-archieven (1x)
- databank-project, dokumentatiecentrum R.U. Leiden (1x)
- Dokumentatie Centrum voor de Nieuwste Geschiedenis (1x) (A'dam)
- Kabinetsarchief Nijmegen (1x)

In twee gevallen vonden de respondenten dat de informatie van het K.D.C. in Nijmegen niet aansloot bij de in Groningen aanwezige informatie. Ook de informatie van het Kabinetsarchief zou naar de mening van de betrokken respondent niet aansluiten bij die van het D.N.P.P. In de overige gevallen was men van mening dat er sprake was van een goede aansluiting, met soms onvermijdelijke overlappingsen.

Twee respondenten die aangaven ook gebruik te maken van archieven van politieke partijen vermeldden tevens dat deze erg slecht ontsloten zijn en meer afgestemd op in- dan op extern gebruik. Voor hen was dit aanleiding om nog eens het belang van het behoud van het D.N.P.P. te bepleiten met als extra argument dat de partij-archieven meer op de aktualiteit gericht zouden zijn dat op systematische archivering en ontsluiting.

Volledigheid van de vraagstelling van de Kommissie

Aan de respondenten werd afsluitend de vraag voorgelegd welke aspecten niet aan de orde waren gesteld die wel van belang waren voor een beoordeling van de bruikbaarheid van het D.N.P.P.

Veertien respondenten maakten van de mogelijkheid gebruik om de volgende zaken onder de aandacht van de Kommissie te brengen:

- het D.N.P.P. is zéér waardevol, moet extra faciliteiten krijgen en verder uitgebouwd worden (6x)
- niet aan de orde geweest is de vraag in welke mate het D.N.P.P. de ontwikkeling van onderzoek stimuleert? antwoord: sterke stimulans (1x)
- nagaan welke aansluitingsmogelijkheden er zijn op de archieven van het bibliografisch Centrum in Leiden (1x)
- het dokumentatiesysteem is niet doeltreffend genoeg (2x)
- de binding met het Instituut voor Geschiedenis is minder gelukkig (1x)
- het Centrum beschikt over unieke gegevens, de verzameling op deze wijze gebeurt nergens anders, de partij-buro's doen het zeer gebrekkig (1x)
- het D.N.P.P. moet ook vooroorlogse onderwerpen gaan opnemen in het bestand (1x)
- aanwezigheid van naslagwerk verhoogt de bruikbaarheid van het D.N.P.P. (1x)
- de vraagstelling van de Kommissie is te weinig afgestemd op het nut van het D.N.P.P. op langere termijn (1x)
- waar blijven de reproductiemogelijkheden? (1x)
- een uitleenmogelijkheid is zéér wenselijk (1x).